

Nr 66.

Av herr **Ström**, om anslag till ersättning åt militär för arbete vid vedavverkning å statens eller andra allmänna skogar.

Den nuvarande kristiden har, som bekant, medfört brist på ett stort antal artiklar, nödvändiga för folkets dagliga liv. Bland dessa förnödenhetsvaror, vilkas förekomst i allmänna marknaden blivit allt mera sparsam på samma gång som prisen å desamma oerhört stegrats, intager *bränslet*, och speciellt hemmens förnämsta bränsle, *veden*, ett framträdande rum. Att ett sådant förhållande måste väcka oro och bekymmer, är naturligt isynnerhet i ett land med ett så hårt klimat som vårt. Det måste därför vara en trängande nödvändighet att göra något effektivt för att åstadkomma bättre förhållanden på detta område, d. v. s. bringa fram ved i marknaden och hålla den tillgänglig för rimligt pris — en uppgift som för övrigt ej borde möta så stora svårigheter, dels därför att staten äger betydande skogsvidder, där vedavverkning kan ske, dels också därför att Sverige till stor del är ett skogbeväxt land med storartade tillgångar i skogsbestånd. Hela arealen av skogbärande mark uppgick år 1914 till 22,364,473 hektar därav allmänna skogar 8,963,714 hektar.

Men trots dessa förutsättningar för att lyckas att lösa vår vedfråga, har likväl ordnandet av dessa angelägenheter mött vissa svårigheter, beroende på en hel del orsaker, vilka bäst kunna definieras genom en hänvisning till uttalanden rörande »Hemmets vedfråga» förekommande i den av herr Hildebrand på offentligt uppdrag utarbetade boken »De svenska statsmakterna och krigstidens folkhushållning 1916». I nämnda bok, där även de vidtagna åtgärderna för vedfrågans lösande belyses, heter det på tal om denna sak:¹ »Först under senare hälften av år 1915 kunde man förmärka starkare tendenser till stegring i vedprisen. Orsakerna härtill

¹ Samtliga här förekommande kursiveringar äro av motionären.

torde hava varit flera. Så hava de osedvanligt höga priserna på virke, props och pappersved tagit alla tillgängliga krafter i anspråk för avverkningen av dylik vara. De lika ovanliga priserna på träkol och de alltjämt minskade kvalitets- och dimensionsfordringarna på virke och props hava jämväl gjort, att en stor del avfall, som förut gått till vedmarknaden, nu vunnit användning som props eller kolats. Till dessa omständigheter, som för den rena vedavverkningen varit synnerligen ogynnsamma, *kom så bristen på arbetskraft. Industrien har i kraft av högkonjunkturerna dragit åt sig, vad den kunnat; och utan inverkan på arbetsmarknaden torde ej heller åtgärderna för neutralitetsvakt ha varit.* Resultatet av dessa samverkande omständigheter har blivit, att tillgången på bränsleved torde vara betydligt mindre än vanligt, under det att behovet i avsevärd grad ökats.

Regeringen har vid upprepade tillfällen såväl till enskilda skogsägare som till domänstyrelsen riktat uppmaning att sörja för ökad vedavverkning och *bland annat genom beviljandet av tjänstledighet i viss utsträckning åt värnpliktige* sörjt för ökad tillgång på arbetskraft i skogarna. Genom domänstyrelsens försorg har jämväl vidtagits åtgärder för en icke obetydligt ökad vedavverkning å de under styrelsens förvaltning stående skogarna.»

På ett annat ställe i samma bok förekommer följande uttalande: »Man må komma ihåg att *om också ännu icke bränslenöd i egentlig mening kan sägas hava förekommit, en sådan möjlighet för ingen del är utesluten.* Allt detta torde visa hän på nödvändigheten av att söka inom landet finna ersättning i största möjliga utsträckning för importerat bränsle.»

Av dessa uttalanden framgår bland annat trenne saker, nämligen dels att svårigheterna att få fram ved i viss mån sammanhånga med den bristande tillgången på arbetskraft, dels ock att denna bristande tillgång har sin rot bland annat även i de skedda inkallelserna till neutralitetsvakt och militärtjänstgöring i allmänhet, dels slutligen även att detta faktum observerats och givit anledning till att man beviljat värnpliktige tjänstledighet i viss utsträckning för att de skulle få tillfälle deltaga i framproducering av ved. Emellertid har det därvid sports, att, åtminstone på vissa håll, viljan att under militärtjänstgöringen fullgöra sådant arbete ej varit sådan, som man förväntat sig. Man kan alltså våga säga, att detta sätt att ordna frågan ej lett till sådana resultat, som åsyftats. Vad kan nu vara anledningen till detta? Jo, enligt min åsikt, torde detta bero därpå, att avlöningsfrågan för vederbörande troligen ej ordnats på ett tillfreds-

ställande sätt. Skall något resultat ernås av användandet av militär till vedhuggning, då bör det ordnas så, att personer som användas till arbetet erhålla en fullgod avlöning samt dessutom även betalning för alla kostnader, förorsakade av resa från förlägnings- till arbetsplatsen. Detta förutsätter emellertid anslående av ytterligare penningmedel, motiverade i övrigt även av det påpekande, som göres i ovannämnda uttalande i »De svenska statsmakterna och krigstidens hushållning», där det heter att »det ej torde lida något tvivel om att vedbyråerna för en fortsatt utvecklad verksamhet äro i behov av betydligt ökade förlagsanslag.» Dock är det naturligtvis ej nödvändigt, att dessa anslag för ersättning till värnpliktiges användning till vedavverkning ställas till vedbyråernas förfogande, såvida ej Kungl. Maj:t finner detta vara lämpligaste sättet att ordna frågan.

I Norge har man tagit fasta på denna möjlighet att giva anslag för ökad vedproduktion och använda delar av dessa anslag till avlöning till militär vid användning till detta arbete och har man särskilt härvidlag beaktat det fördelaktiga förhållandet att användande av militär i sådant fall som detta åstadkommer en ökning av de produktiva krafterna i landet, under det att däremot användande av arbetare, tagna från annan verksamhet, ej åstadkommer en sådan ökning utan drager från annan produktiv verksamhet arbetskraft, som kanske väl behöves på det område, varifrån den tages. Med hänsyn härtill har norska stortinget fattat följande beslut, nämligen:

»I. Stortinget samtykker i, at regjeringen av statskassens midler anvender intil 10 millioner kroner for at skaffe brændsel til husbruk til nedsat pris i budgetterminen 1916—1917.

II. Stortinget samtykker i, at indevarende aars regimentssamling indskrenkes saaledes, at dertil villige manskaper, som skulde delta i regimentssamlingen, fritages for denne tjenste mot at utfore vedhugst i de offentlige skogar, heri indbefattet bygdealmenninger og kommunale skoger, i 40 dage til den tid og paa de vilkaar som departementet bestemmer.» (Detta sista beslut tillkom på förslag av statsministern Gunnar Knudsen.)

Ehuruval det är antagligt, att regeringen kommer att framlägga förslag till riksdagen avseende ordnande av hela bränslefrågan och oaktat man kan antaga, att regeringen i det sammanhanget kommer att begära anslag även för framproducering av ved, håller jag likväl före, att det kan finnas skäl för att särskilt fästa regeringens uppmärksamhet på detta speciella vedspörsmål och på den utväg, som i Norge tillgripits för att ordna saken. Och då vi kunna utgå ifrån, att under kommande månader

betydliga militära inkallelser både för fullgörande av värnpliktsövningar och för neutralitetsvakt komma att äga rum — trots motståndet från många håll inom riksdagen — så borde man kunna med fördel tillgripa även i vårt land den åtgärd, som vidtagits i vårt grannland.

Jag anser det därför lämpligt, att riksdagen utöver vad densamma kan komma att anslå för ökad bränsleproduktion även anslår ett belopp — exempelvis 1 miljon kronor — för att användas som utlägg vid ökad vedproduktion å statens och allmänna skogar att utbetalas till militär vid användning för detta ändamål.

Det hemställes alltså,

att riksdagen måtte ställa 1 miljon kronor till regeringens förfogande att användas som ersättning till militär, vilken tillåtes fullgöra hela eller någon del av sin militärtjänstgöring som arbetare vid vedavverkning å statens eller allmänna skogar efter de närmare bestämmelser, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt utfärda.

Stockholm den 26 januari 1917.

Fredrik Ström.